

PAPER DETAILS

TITLE: İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ YENİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN
KAVRAMLAR

AUTHORS: Osman SAMANCI,Durmus KILIÇ,Seda ABAY

PAGES: 237-251

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31429>

**İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ
YENİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA
YER ALAN KAVRAMLAR**

Osman SAMANCI^{*}

Durmuş KILIÇ^{**}

Seda ABAY^{***}

Özet

Bu çalışmada, 2004–2005 öğretim yılında, pilot illerde uygulanan yeni ilköğretim 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan konu ve kavramlar incelenmiştir. Yeni programda yer alan kavramlar 4 ve 5. sınıf ünitelerine göre çıkarılarak tablolaştırılmış ve bu kavramlarla öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve değerler üzerinde durulmuştur. Ayrıca hem eski hem de yeni programda yer alan benzer kavramlar ünitelere göre karşılaştırılmalı olarak tablo halinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Kavramlar, İlköğretim

Concepts in New Social Primary Schools Sciences Teaching Schedule

Abstract

In this study, in 2004-2005 teaching year, applying of the subjects and concepts participating in social sciences teaching schedule of new primary schools' 4th – 5th classes in pilot cities have been analyzed. Concepts in new schedule were in accordance with 4th – 5th classes' units tabled and focused on the knowledges, skills, and values that were targeted to have the students gain. In addition, similar concepts both available in post- schedule and in new schedule have been given comperatively.

^{*} Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

^{**} Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

^{***} Öğretmen. Milli Eğitim Müdürlüğü

Keywords: *Social Sciences Teaching Schedule, Concepts, Primary School*

Giriş

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de sosyal, kültürel, teknolojik ve ekonomik alanlarda önemli gelişme ve değişimler yaşanmaktadır. Tüm bu değişim ve gelişmelerden, yaşam biçimimiz, anlayışlarımız hatta değerlerimiz bile yakından etkilenmektedir.

Sosyal ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak toplumsal yapıdaki değişimler aynı zamanda insanların, ortaya çıkan karmaşık sorunlarla mücadele etmesini de zorunlu hale getirmiştir. İnsanların yeni toplum düzeninde ortaya çıkan problemlerle başa çıkması ve sosyal uyum sağlamasında en önemli görev eğitim sistemine düşmektedir(Akpınar, 1999). Toplumsal değişim ve gelişmeler hayatımızı etkilediği gibi eğitim sistemimizi de etkilemektedir. Günümüz çağdaş eğitim sistemlerinde eğitim ve bilgiye bakış açısı da değişmiştir. Artık bilgilerin zihinlerde depo edilmesinden çok, bilginin kullanılması ve bilgiye ulaşmanın yollarının okullarda öğretilmesi daha fazla önem kazanmıştır. Bu anlamda gelişmiş ve gelişmekte olan her ülkede olduğu gibi ülkemizde de öğretim programlarının günün değişen şartlarına göre güncelleştirilmesi önemli bir yer tutmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde sürekli gelişen ve değişen eğitim sistemleri, diğer derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersleri ile ilgili de her geçen gün yeni anlayışlar ve görüşler ortaya atılmaktadır(Taşlı, 2000). Çünkü Sosyal Bilgiler öğretim programları bireylerde siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda olumlu davranışlar geliştirmeyi ve değişen toplumsal şartlara ayak uydurabilmeyi amaçlamaktadır. Yeni dünya düzeni, bu alanlardaki egemen paradigmaları değiştirmeye başlamıştır. Bu değişim Sosyal Bilgiler öğretim programlarında da ciddi değişim ve gelişmeleri zorunlu hale getirmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002). Toplumsal değişimlere ayak uydurabilecek bireylerin yetiştirilebilmesi ise ancak çağın şartlarına uygun bilimsel bilgiler ışığında hazırlanmış programlar sayesinde gerçekleştirilebilir(Kılıç, 1996).

Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim programı davranışçı yaklaşımlar yerine, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin varolan deneyimlerini dikkate alarak, öğrencinin yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımı ön plana çıkarmaktadır. Bu yaklaşımla Sosyal Bilgiler Öğretim programı, öğrenci merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alan, çevreyle etkileşimine olanak sağlayan bir anlayışı yaşama geçirmeyi hedeflemektedir (MEB, 2004).

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında yukarıda sayılan hedeflerin gerçekleştirilmesi için önem verilen alanlardan biri de Sosyal Bilgiler dersleri ile ilgili çeşitli kavramların öğrencilere kazandırılmasıdır. Erden'e göre öğrencilerin Sosyal Bilgilerle ilgili genel ilkeleri öğrenebilmesi ve toplumsal problemleri çözebilmesi için temel kavramları çok iyi kazanması gerekir. Kavramlar ilköğretim düzeyindeki çocukların uzun süreli belleğindeki temel bilişsel yapıların oluşmasına ve bilgilerin anlamlı bir şekilde öğrenilmesine yardımcı olur. Doğanay (2003) ise Sosyal Bilgiler derslerinde kavrama dayalı öğrenmelerin faydalarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Öğrenme ve hatırlamayı basitleştirme,
- İletişimi kolaylaştırma,
- Öğretimi kişiselleştirme,
- Gerçek ve yanlış algılamayı ayırt etmeye yardımcı olma,
- Karmaşık anlamaya yardımcı olma,
- Problem çözme ve akıl yürütme becerilerini geliştirme.

Kavramlar nesnelerin insan beynindeki soyut ve genel tasarımlarıdır(TDK, 1992). Bir başka tanıma göre kavramlar, nesnel gerçekliğin insan beynindeki yansıma biçimidir (Hançerlioğlu, 1982). Öğrenciler ilköğretime başladıktan sonra hayatlarında hiç karşılaşmadıkları bir çok kavramla okulda karşılaşmaktadırlar. Bu kavramları öğrenciler çoğu zaman anlamakta güçlük çekmekte veya bu kavramlar öğrencilerin seviyelerinin çok üzerinde verilmeyle çalışılmaktadır (Yazıcı ve Samancı, 2003). Bu çalışma ile yeni ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programında

yer alan yeni kavram ve konular incelenerek, bu kavramlarla öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve tutumlar ortaya konulmuştur.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, 2004-2005 öğretim yılında, pilot illerde uygulanan yeni taslak ilköğretim 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan konu ve kavramların incelenmesi ve halen uygulanmakta olan program (1998 Sosyal Bilgiler öğretim programı) ile, benzer ve farklı kavramlar açısından karşılaştırılmasıdır.

Sınırlılık

Bu çalışma, 1968 Sosyal Bilgiler çerçeve programı ve 1998'deki son değişiklikler ile 2004-2005 öğretim yılında pilot illerde uygulanan yeni taslak ilköğretim 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında geçen konu ve kavramlarla sınırlıdır.

Yöntem

Bu çalışma, ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programlarında geçen kavram ve konuların programlar ve ilgili literatür çerçevesinde karşılaştırılmasına yönelik yapılan bir incelemedir.

Yeni İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ünitelerinde Yer Alan Kavramlar

Yeni ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programı incelendiğinde, programda yeni ünite kavram ve konuların yer aldığı, eski (1998 Sosyal Bilgiler öğretim programı) programda yer alan bir çok kavramın değiştiği ve kavramlarda önemli oranda azalma olduğu görülmektedir. Yeni taslak programda yer alan bu konu ve kavramlar aşağıdaki tabloda ünite başlıklarına göre verilmiştir.

Tablo 1

İlköğretim 4. Sınıf Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan
Ünite ve Kavramlar

ÜNİTELER		ÜNİTELERDE YER ALAN KAVRAMLAR
1.	Herkesin Bir Kimliği Var	Bireysel farklılık, duygu, düşünce, günlük, kimlik, nüfus cüzdanı, soy ağacı, hoşgörü.
2.	Geçmişimi Öğreniyorum	Milli kültür, milli mücadele, cumhuriyet, anıt, tarihi eser, kitabe, aile birliği, vatanseverlik.
3.	Yaşadığımız Yer	Yön, pusula, kroki, harita, ölçek, coğrafi bölge, şehir (kent), köy, ilçe, semt, doğal afet, çığ, deprem, sel, heyelan, erozyon.
4.	Üretimden Tüketime	İstek, ihtiyaç, tüketici, üretici, üretim, dağıtım, tüketim, bütçe, ham madde, ihracat, ithalat, bilinçli tüketici, pazar, para.
5.	İyi ki Var	Teknolojik ürün, internet, bilgisayar, faks, bilim, teknik.
6.	Hep Birlikte	Örgüt, resmi kurum, sosyal güvence, dayanışma, hoşgörü, yardımlaşma.
7.	İnsanlar ve Yönetim	Yerel yönetim, vali, kaymakam, muhtar, kamuoyu, millet, milli egemenlik, kamu hizmeti, oy, seçim.
8.	Uzaktaki Arkadaşlarım	Toplum, harita, atlas, kıta.

İlköğretim 4. sınıflar öğretim programı incelendiğinde “herkesin bir kimliği var” adlı ünite ile bireysel farklılık, duygu, düşünce, günlük, kimlik, nüfus cüzdanı, soy ağacı gibi yeni kavramların programda yer aldığı görülmektedir. Programda, bu kavramların çeşitli sınıf içi etkinliklerle öğrencilere kazandırılmaya çalışılması, öğrencilerde bireysel farklılıklarını tanıyıp kabul etme, duygu ve düşüncelerini ifade edebilme, sahip olduğu kimlik belgesindeki bilgileri anlamlandırma ve yaşama ait bazı olayları kronolojik sıraya koyabilme gibi becerileri kazandırmayı hedeflemektedir.

Programda yer alan, “iyi ki var” ünitesinde internet, bilgisayar, faks, teknolojik ürün gibi yeni kavramlar işlenmektedir. Günlük yaşamımızda önemli bir yere sahip olan bu kavramların İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer almasının, toplumsal değişim ve gelişmelerin eğitim sistemine ve öğretim programlarına yansıtma zorunluluğundan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu kavramlarla ilköğretim 4. sınıf öğrencilerine aşağıda sayılan bazı bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması amaçlanmaktadır:

- Öğrencilerin çevrelerindeki teknolojik ürünleri tanıyıp kullanım alanlarına göre sınıflandırabilmeleri
- Teknolojik ürünlerin zaman içerisinde gelişimini kavrama
- Teknolojik ürünlerin kendi hayatında ve çevresinde meydana getirdiği değişiklikleri fark edebilme
- Teknolojik ürünleri amacına uygun bir şekilde başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanma

Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki önemli değişikliklerden biri de, öğrencilere kazandırılacak becerilerin programda ayrı ayrı sıralanmasıdır. Yeni programda öğrencilere kazandırılması öngörülen becerilerden biri de “**Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisidir.**” Bilgi teknolojilerini kullanma ile ilgili olarak programda, öğrencilere aşağıda sayılan becerilerin kazandırılması öngörülmektedir:

1. Yönergeden yararlanarak bilgisayarı kullanma
2. Farklı kaynaklardan toplanmış bilgiyi kaydetme, biçimlendirme, tekrar kullanma
3. Biçimlendirdiği bilgiyi bilgisayar ortamında sunma
4. Metin, grafik, renk ve ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlama
5. Telefon ve televizyon ağlarını kullanarak bilgiye ulaşma yeteneği kazanma
6. Günlük hayatta ulaşabildiği teknolojik ürünleri amacına uygun olarak kullanma

İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan “Hep Birlikte”, “İnsanlar ve Yönetim” ünitelerinde ise; örgüt, resmi kurum,

sosyal güvence, dayanışma, yerel yönetim, kamu hizmetleri gibi yeni kavramlar yer almaktadır. Programda yer alan bu kavramların sınıf içi etkinlikler yoluyla işlenmesi sonucunda öğrencilerde aşağıdaki kazanımların oluşması beklenmektedir:

- Toplumda belli amaçlarla oluşturulmuş sosyal örgütler, resmi kurum ve grupları tanıma
- Okulda ve yakın çevresinde katılabileceği sosyal ve eğitsel etkinlikleri seçme
- Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolünü kavrama
- Yerel yöneticilerden bazı isteklerde bulunmanın yollarını öğrenme. Örneğin; bulunduğu çevreye oyun parkı isteği için Belediye Başkanına dilekçe yazma

Küresel bağlantılar, öğrenme alanı ve “uzaktaki arkadaşlarım” adlı yeni ünite ile 4. sınıf öğrencilerinin aşağıdaki kazanımları edinmeleri öngörülmektedir:

- Dünya üzerinde yaşayan farklı ülkelerin kültürleri hakkında bilgi edinme ve kendi yaşantısı ile karşılaştırma
- Dünya çocuklarının yaşam şekillerini tanıma ve çocukların ortak ve farklı özelliklerini kavrama
- İnternette farklı ülke ve çocuklar ile ilgili çeşitli araştırmalar yapabilme

Eski ve Yeni İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Benzer Kavramlar

İlköğretim 4. sınıf eski (1998) ve yeni (2004) öğretim programları karşılaştırıldığında ünitelerde yer alan bazı kavramların aynı olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda eski ve yeni programda yer alan üniteler ve bu ünitelerde geçen benzer kavramlar verilmiştir.

Tablo 2

İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Yer Alan Benzer Kavramlar

ESKİ PROGRAM (1998)		YENİ PROGRAM (2004 PİLOT UYGULAMA)	
Ünite Adı	Kavramlar	Ünite Adı	Kavramlar
YAKIN ÇEVREMİZ	Sokak, cadde, mahalle, <u>semt</u> , <u>köy</u> , adres, <u>yön</u> , <u>pusula</u> , <u>kroki</u> , plan, <u>ölçek</u> .	YAŞADIĞIMIZ YER	<u>Yön</u> , <u>pusula</u> , <u>kroki</u> , <u>harita</u> , <u>ölçek</u> , <u>bölge</u> , <u>köy</u> , <u>semt</u> , şehir (kent), ilçe, doğal afet, çığ, deprem, sel, heyelan, erozyon.
İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	<u>Harita</u> , atlas, yön, dağ, ova, plato, koy, körfez, ada, boğaz, burun, yarımada, tepe, çay, dere, akarsu, göl, deniz, <u>bölge</u> , bozkır, orman, maki, nüfus, tarım, ticaret, sanayi, el sanatları.		

Tablo incelendiğinde hem eski programda hem de yeni ilköğretim 4. sınıf öğretim programında yer alan ünitelerde, ünite adaları değişmesine rağmen benzer kavramların yer aldığı görülmektedir. Örneğin, eski program “Yakın Çevremiz” adlı üniteye yer alan, semt, köy, yön, pusula, kroki, ölçek

gibi kavramlar, yeni programda “ Yaşadığımız Yer” adlı ünite de yer almaktadır. Yine “İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” adlı ünite de yer alan harita, bölge gibi kavramların aynısı yeni programda “Yaşadığımız Yer” adlı ünite de yer almıştır.

Eski programda yer alan ova, plato, körfez, ada boğaz, yarımada, akarsu, göl, deniz, orman bozkır gibi bir çok kavram yeni programda yer almamıştır.

Yeni İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ünitelerinde Yer Alan Kavramlar

Yeni İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve 1998 Sosyal Bilgiler 5. sınıf öğretim programı karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde birçok yeni kavram ve konunun yeni programda yer aldığı görülmektedir. Bu konu ve kavramlar aşağıdaki tabloda ünite başlıklarına göre incelenmiştir.

Tablo 3

Yeni İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Ünite ve Kavramlar

Üniteler		Ünitelerde Yer Alan Kavramlar
1.	Haklarımı Öğreniyorum	Toplumsal roller, çocuk hakları, sorumluluk, sosyal gruplar, çocuk hakları sözleşmesi.
2.	Adım Adım Türkiye	Tarihi mekân, kültür, Atatürk inkılabları, doğal varlıklar.
3.	Bölgemizi Tanıyalım	Harita, yüzey şekilleri, iklim, bitki örtüsü, doğal afetler, deprem, çığ, heyelan, erozyon.
4.	Ürettiklerimiz	Tüketici, üretici, ülke ekonomisi, üretim, dağıtım, tüketim, meslek, bütçe, ekonomi ve ham madde, ekonomik faaliyet, pazarlama.

5.	Gerçekleşen Düşler	Teknik, bilim ve teknoloji, buluş, teknolojik araç, bilim insanı.
6.	Toplum İçin Çalışanlar	Sivil toplum kuruluşları, resmi kurum, katılım, dernek, oda, vakıf, örgüt, toplum ihtiyaçları.
7.	Bir Ülke Bir Bayrak	Yasa, anayasa, millet, devlet, bayrak, yönetim, ulusal egemenlik, demokrasi, yetki, merkezi yönetim, bakan, meclis, Cumhurbaşkanı, insan hakları.
8.	Hepimizin Dünyası	İletişim, ulaşım, ortak miras, turizm, tarihi eser, teknoloji, dünya çocukları.

Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler 5. sınıf öğretim programında “Birey ve Kimlik” öğrenme alanı adı altında “Haklarımı Öğreniyorum” adlı ünite; toplumsal roller, sosyal gruplar, çocuk hakları gibi kavramlar yer almaktadır. Bu kavram ve konularda öğrencilere;

- Okul ve yakın çevresinde bulunan çeşitli sosyal gruplara katılma
- Katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları yerine getirebilme
- Bir çocuk olarak kendisinin sahip olduğu hakları tanıma gibi bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır.

“Bilim Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı ve “Gerçekleşen Düşler” isimli ünite ise, buluş, teknolojik gelişme, bilim insanı, gibi kavramlarla aşağıdaki bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması amaçlanmaktadır;

- Buluş ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatındaki önemini kavrama
- Buluş yapan bilim insanlarının özelliklerini ve önemini algılama
- Bilim insanlarının emeğine önem verme ve yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterme alışkanlığı kazanma

Yeni İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler programında yer alan yeni kavramlardan bazıları da “Toplum İçin Çalışanlar” adlı ünite içerisinde yer alan; sivil toplum kuruluşları, dernek, oda, vakıf ve örgüt gibi kavramlardır. Üniteye geçen bu kavramlarla öğrencilerin;

- Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırma
- Sivil toplum kuruluşlarının toplumdaki yeri ve etkinlik sonuçlarını değerlendirme gibi bilgi, beceri ve tutum kazanımları beklenmektedir.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanı ve “Hepimizin Dünyası” adlı üniteye ise; dünya çocukları, iletişim ve ulaşım teknolojisi, ortak miras gibi yeni kavramlar yer almaktadır. Bu ünite ile de öğrencilerin;

- Dünya çocuklarının ortak yönleri ve ilgi alanlarını fark etme
- Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerin önemini kavrayıp iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini algılama
- Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerini tanıma ve örnek verme gibi kazanımlar edinmeleri amaçlanmaktadır.

Eski ve Yeni İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Benzer Kavramlar

İlköğretim 5. sınıf eski ve yeni öğretim programlarındaki kavramlar karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde, ünitelerde yer alan kavramların bazılarında benzerlik olduğu görülmektedir. Eski ve yeni programda benzer olan kavramlar ünite isimlerine göre aşağıdaki tabloda verilmiştir.

ESKİ PROGRAM (1998)		YENİ PROGRAM (2004 PİLOT UYGULAMA)	
Ünite Adı	Kavramlar	Ünite Adı	Kavramlar
VATAN VE MİLLET	<u>Vatan</u> , <u>millet</u> , dil, tarih, yurt, kültür, <u>ülkü</u> , milli kültür, çalışkanlık, doğruluk, hoşgörü, yardımseverlik.	BİR ÜLKE BİR BAYRAK	Yasa, anayasa, <u>millet</u> , devlet, bayrak, <u>vatan</u> , yönetim, ulusal egemenlik, demokrasi, yetki, merkezi yönetim, bakan, meclis, Cumhurbaşkanı, insan hakları.
GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE	<u>Yüzey şekilleri</u> (Dağ, tepe, ova, plato, akarsu, göl, deniz, koy, körfez, ada, yarımada), yanardağ, <u>maki</u> , <u>bozkır</u> , orman, çevre, erozyon, heyelan, doğal afet, deprem, sel, <u>çığ</u> , boğaz.	BÖLGEMİZİ TANIYALIM	Harita, <u>yüzey şekilleri</u> , iklim, <u>bitki örtüsü</u> , doğal afetler, deprem, <u>çığ</u> , heyelan, erozyon.

Tablo incelendiğinde hem eski programda hem de yeni ilköğretim 5. sınıf öğretim programında yer alan ünitelerde ünite adları değişmesine rağmen benzer kavramların yer aldığı görülmektedir. Örneğin, eski program “Yakın Çevremiz” adlı üniteye yer alan, semt, köy, yön, pusula, kroki, ölçek

gibi kavramlar, yeni programda “ Yaşadığımız Yer” adlı ünite de yer almaktadır. 1998 programı “Güzel Yurdumuz Türkiye” ünitesinde yer alan akarsu, göl, deniz ve özellikle çevre gibi kavramların yeni programda yeterince vurgulanmaması çocuklara çevre bilinci kazandırma açısından bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Yeni İlköğretim 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programındaki üniteler ve bu ünitelerde geçen yeni kavramlarla ilgili yapılan inceleme sonucunda ulaşılan sonuçlardan bazıları şöyle sıralayabiliriz:

1- Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programında, eski programda (1998 Sosyal Bilgiler öğretim programı) olmayan bir çok yeni kavrama yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretim programında yeni bir çok kavramın yer almasını, günümüz toplumsal değişim ve gelişimlerin eğitim sistemine yansıtma zorunluluğundan kaynaklandığını söyleyebiliriz.

2- Eski programda yer alan ve ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrenci seviyesinin üzerinde olan bir çok kavramın ise yeni programda yer almadığı görülmektedir. Öğrenci merkezli eğitimi hedefleyen yeni Sosyal Bilgiler öğretim programında öğrencilere kazandırılacak konu ve kavram sayısı azaltılarak daha çok öğrenci etkinlikleri ön plana çıkarılmıştır. Günümüzde ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili kavramların öğretiminde, öğretmenlerin çoğunlukla geleneksel yöntemleri tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Bunun bir nedeni de programda öğrencilere kazandırılması hedeflenen kavram sayısındaki fazlalıktır. Yeni ilköğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen kavramların azaltılmasının yanında, kavram öğretimi ile ilgili, kavram ağları, kavram haritaları ve anlam çözümleme tabloları gibi yaklaşımlar da ön plana çıkarılmıştır. Yine yeni program, kavram öğretiminde öğrencilerin zihinlerinde kavramları kendilerinin yapılandırmalarına imkan tanıyan yapılandırmacı bir anlayışı vurgulamaktadır.

3- Yeni ilköğretim 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programı ve eski programdaki kavramlar, karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde,

ünitelerde yer alan bazı kavramların benzer olduğu dikkat çekmektedir. Bu kavramlar 4 ve 5. sınıf ünitelerine göre karşılaştırmalı olarak tablo halinde verilmiştir.

4- Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programı kavram öğretiminde, disiplinler arası bir yaklaşımla ilköğretim öğrencilerine kavramları kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğretim Programında, üniteler arası ilişkilendirme, dersler arası ilişkilendirme ve ara disiplinlerle ilişkilendirme gibi açıklamalara yer verildiği görülmektedir. Öztürk'e göre (2003) disiplinler arası yaklaşıma göre oluşturulan içerik, öğrencileri geleneksel, ezbere dayalı öğretim uygulamalarından kurtarır. Sosyal Bilgiler dersinin amacı, yaşamı bir bütün olarak tüm dinamikleriyle anlayıp, bireyin yaşamla ilgili doğru ve etkili kararlar almasını sağlamaktır. Sönmez'e göre (1997) ise Sosyal Bilgiler dersinde geçen kavram ve olgular, bir bütün içerisinde verilmeli ve ilköğretim çağındaki çocuklar toplumsallaştırılırken her bilim dalı ile ilgili, ilke ve genellemeler ayrı ayrı olarak değil, ortak noktalar bulunup birleştirilerek onlara sunulmalıdır.

5- Yeni ilköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim programında öğrencilere kazandırılacak kavram sayılarının azaltılması olumlu bir durum olarak değerlendirilmekle birlikte, günümüz dünyasının güncel kavramları olan enerji, çevre bilinci, göç, deniz gibi kavramlarının yeni programda yeterince yer almaması da bir eksiklik olarak görülebilir. Sonuç olarak, İlköğretim öğrencilerinin seviyelerinin üzerinde olan bir çok kavramın programdan çıkarılmasının olumlu olduğunu, günlük yaşamı yakından ilgilendiren güncel kavramların da ilköğretim düzeyinde programda yer almasının da gerekli olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Akpınar, Yavuz.(1999). "Zeki Öğretim Sistemleri." *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Sayı:112 Cilt:23, s.35- 39, Ankara.
- Doğanay, Ahmet. (2003). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Editör: C.Öztürk-D.Dilek)
Pegem-A Yayıncılık, Ankara.

- Erden, Münire. (). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Alkım Yayıncılık. Ankara.
- Haçerlioğlu, Orhan. (1992). Felsefe Sözlüğü. Remzi Kitap Evi, İstanbul.
- Kılıç, Durmuş. (1996). “İlkokul 5. sınıf Sosyal bilgiler Dersinin Öğretmenlerin Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi” Çağdaş Eğitim Dergisi. Sayı:221, s.30-34, Ankara.
- MEB, (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Öztürk, Cemil. (2003). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Editör: C.Öztürk-D.Dilek) Pegem-A Yayıncılık, Ankara.
- Öztürk, Cemil. (2002). Otluoğlu, Rahmi. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller. Pegem-A Yayıncılık, Ankara.
- Sönmez, Veysel.(1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Taşlı, Ahmet. (2000). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Tekin Matbaası, Manisa.
- Türk Dil Kurumu, (1992). Türkçe Sözlük. Milliyet Gazetesi Tesisleri, İstanbul.
- Yazıcı, Hakkı. Samancı, Osman. (2003). “İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Konuları ile İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyleri”. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı:153, s.83-90. Ankara.